

Zpravodaj

2026
Leden
Únor
Březen

Československého ústavu zahraničního

Předseda vlády ČR
Andrej Babiš navštívil
10. února krajany ve Vídni

V rámci humanitární pomoci zaslal ČSÚZ
v lednu hygienické a čistící prostředky do Masarykovy školy
ve Svaljavě na Zakarpatské Ukrajině.

Důstojné zahájení roku 2026 v ČSÚZ

Vážení členové a příznivci, děkujeme vám za podporu Československého ústavu zahraničního v roce 2025, ve kterém se podařilo uskutečnit několik významných projektů pro krajanů v zahraničí. Přejeme vám, aby nový rok byl pro vás a vaše blízké ve znamení zdraví, štěstí a dobrých zpráv.

Rok 2026 začal pro ČSÚZ nečekaným příjemným překvapením. Česká televize zařadila před novoroční projev prezidenta republiky Petra Pavla krátkou reportáž o Československém ústavu zahraničním, který vstoupil do devadesátého osmého roku své existence. Diváci tedy měli možnost dozvědět se o existenci ČSÚZ i několik zajímavostí z jeho historie. Záznam reportáže viz zde:

<https://www.csuz.cz/post/dus-tojné-zahájení-roku-2026-v-čsúz>

Dalším významným momentem v novém roce byla návštěva vrchního ředitele sekce právní a konzulární Ministerstva zahraničních věcí Mgr. Jiřího Šlaisa a zvláštního zmocněnce pro krajanové záležitosti JUDr. Jiřího Krátkého, M. A. Předsedkyně ČSÚZ Hana Hlaváčková a členky správního výboru doc. PhDr. Ivana Bozděchová a PhDr. Helena Briardová hosty seznámily s činností ČSÚZ v uplynulém čtvrtstoletí, s jeho spoluprací s krajanovými školami ve světě, s kurzy českého jazyka, které ČSÚZ pořádá víc než tři desetiletí a s projekty plánovanými na rok 2026. Z rozhovoru vyplynulo, že cílem jak ČSÚZ, tak příslušné sekce MZV je podporovat krajanů v zahraničí, zejména činnost jejich spolků a škol a v tom mohou obě instituce účinně spolupracovat.

První letošní projekt ČSÚZ míří na Ukrajinu

V rámci humanitární pomoci vypravil ČSÚZ 19. ledna do Masarykovy školy v ukrajinském městě Svaljava nákladní vůz naplněný čisticími prostředky, hygienickými potřebami, sedacím nábytkem a učebnicemi češtiny. Zásilka obsahovala i dotykový panel, počítače, kopírky a další techniku, která škole chybí.

Vloni na podzim navštívila ČSÚZ ředitelka Masarykovy školy se svou zástupkyní a učitelkou češtiny a seznámila s problémy, které aktuálně řeší. Nejurgentnější je zřejmě generální oprava střechy, protože do budovy už zatéká, dále bude třeba opravit strop v knihovně a od základu modernizovat toalety. Je také potřeba vybavit počítači učebnu informatiky a chybí další moderní učební pomůcky, na což škola nemá finanční prostředky. S opravou střechy už významně ze svého rozpočtu pomáhá Pardubický kraj, ČSÚZ má v plánu díky sponzorským darům, které poskytují jeho členové, vybavit učebnu informatiky a shromáždit finanční prostředky na opravu stropu ve školní knihovně eventuálně i na modernizaci toalet.

Budova, ve které je dnes Masarykova škola, byla postavena v roce 1933, kdy Zakarpátí bylo součástí Československa a učili tam čeští pedagogové. Proto také jméno prvního československého prezidenta, jehož odkaz škola ctí, je v jejím názvu. Je také jednou z pěti škol na Zakarpatské Ukrajině, kde se vyučuje čeština. Pravidelná výuka českého jazyka v ní byla zahájena v roce 2006 a chodí na ni 205 žáků od 5. do 9. třídy. Obyvatelé Svaljavy, kterých je necelých 17 tisíc, sice nemají české kořeny, ale prakticky z každé tamní rodiny minimálně jeden člen pracuje dlouhodobě v České republice. Za prací do Česka se chystá i nejmladší generace, které se tudíž znalost češtiny hodí.

Posláním ČSÚZ je, jak vyplývá z jeho stanov, spolupráce s krajauskými spolky zejména při zajišťování co nejkvalitnější výuky v krajauských školách, ale také všeobecně podpora zkvalitňování výuky češtiny v zahraničí, třeba humanitární pomocí Masarykově škole ve Svaljávě v Zakarpátí.

Humanitární pomoc z ČSÚZ dorazila na Ukrajinu v pořádku 27. ledna odpoledne a ze školy ve Svaljávě hned zavolali do Prahy srdečné poděkování předsedkyni ČSÚZ Haně Hlaváčkové a členovi Romanu Lennerovi, který zajistil přepravu. Do ČSÚZ pak od ředitelky Masarykovy školy ve Svaljávě přišla tato zpráva:

„Dobrý večer! Dnes jsme dětem rozdali knihy. Byly velmi šťastné a děkovaly nám. Postupně budeme připojovat techniku, rozdávat vše ostatní. Všichni učitelé jsou velmi překvapeni, protože takovou velkou pomoc jsme ještě neměli. Ještě jednou děkuju!

S pozdravem Klára.

Vedení ČSÚZ děkuje za zajištění hladkého průjezdu zásilky ukrajinskému velvyslanectví v Praze, Rudolfu Jindrákovi, velvyslanci České republiky na Slovensku, generálnímu konzulátu ČR ve Lvově a našemu členu správního výboru a konzulu ve Varšavě panu Petru Jesenskému.

Hebr

Z výjezdního zasedání správního výboru

Březnové zasedání správního výboru ČSÚZ se na pozvání podnikatele Ing. Zdeňka Procházky konalo 26. 3. 2026 v srdci Ralska, v rozlehlém přírodním areálu, který nabídkou velké společenské místnosti a apartmánů s krásným výhledem do přírody, vytváří ideální podmínky pro svatby, oslavy narozenin či firemní školení a teambuildingy.

Správní výbor projednal a schválil zprávu o hospodaření ČSÚZ za rok 2025 a účetní závěrku s přílohami. Dále projednal zprávu kontrolní komise za rok 2025. Konstatoval, že nedostatky zjištěné v činnosti kontrolní komise byly napraveny. Zdůraznil, že nedílnou součástí činnosti bude sledování aktivit ČSÚZ směrem ke krajanům a placení členských příspěvků. Podle stanov člen ČSÚZ je povinen uhradit každý rok členský příspěvek ve stanovené výši nejpozději do 31. března daného roku. Správní výbor také schválil zprávu o inventarizaci a rozhodl, že od letošního roku se kontroly majetku bude účastnit alespoň jeden člen kontrolní komise.

Předsedkyně ČSÚZ Hana Hlaváčková seznámila členy se zájmem několika osobností a jedné firmy o členství. Členové souhlasili se zahájením přijímacího řízení. Dále správní výbor vyslovil souhlas se žádostí o státní dotaci na zhruba desítku projektů, o jejichž realizaci v letošním roce ČSÚZ požádali zejména krajané v Chorvatsku, ve Vídni, ale také na Zakarpatské Ukrajině.

ČSÚZ plánuje poskytnout letos příspěvek na nutnou rekonstrukci Masarykovy školy v ukrajinské Svaljavě, pořízení krojů pro taneční soubor Marjánka ve Vídni, didaktické pomůcky a nábytek pro české mateřské školy v Chorvatsku, potřebnou techniku pro české vysílání Radia Daruvar v Chorvatsku, na platy učitele pro volnočasové aktivity v krajské škole ve Vídni, metodika pro zpracování učebnice češtiny pro 4. ročník a obsahové úpravy učebnice dějepisu pro 6. – 9. ročník České školy bez hranic v Londýně a uspořádání třítydenního letního kurzu češtiny v Praze pro žáky krajských škol v Chorvatsku, Vídni a pro další zájemce.

Po oficiální části jednání se rozvinula diskuse dvou desítek členů o dalších možnostech činnosti ČSÚZ a zazněly nápady na další projekty pro krajany. Navíc výjezdní zasedání splnilo svůj účel i v tom, že umožnilo členům správního výboru lépe se poznat, a protože z velké části jde o podnikatele, přineslo příležitost pro navázání vzájemné spolupráce.

Hebr

Předseda vlády ČR ve škole Komenský ve Vídni

V rámci své zahraniční pracovní cesty do SRN, Rakouska, Slovenska a Francie, kde si se svými protějšky před summitem Evropské rady vyměňoval názory na stav konkurenceschopnosti Evropy, potírání nelegální migrace, či ceny elektřiny, navštívil předseda vlády ČR Andrej Babiš (ANO) 10. února bilingvní školu, kterou provozuje Školský spolek Komenský ve Vídni a kterou navštěvuje víc než 530 žáků. Spolek i škola v Rakousku působí už víc než 150 let a představují jedno z nejdůležitějších center krajanské komunity v Rakousku. Ve škole přivítal Andreje Babiše starosta spolku Ing. Karel Hanzl, místostarostka Hana Hlaváčková, která je současně předsedkyní Československého ústavu zahraničního v Praze a další zástupci spolku a školy.

U vchodu českého premiéra přivítali tradičně chlebem a solí dva žáci obecné školy. V divadelním sále si pak delegace vyslechla školní hymnu v podání studentů gymnázia a poté, co zástupci spolku představili fungování všech součástí školy, které poskytují od mateřské školky po gymnázium vzdělání v němčině i v češtině a od roku 2004 také ve slovenštině, a po krátkém projevu premiéra, zazpívali studenti ještě dvojjazyčně árii z Prodané nevěsty „Proč bychom se netěšili“ a píseň „Ta naše písnička česká“. Pak se Andrej Babiš s doprovodem odebral do školní jídelny, kde se, jak řekl, inspiroval ohledně zdravého stravování ve školách, ale ještě před tím měly děti možnost osobně si s ním pohovořit o tom, jak jsou se školou spokojeny. Premiér je vyzval, aby se učily cizí jazyky.

Po obědě měla návštěva možnost nahlédnout do třídy, kde probíhalo vyučování, prohlédnout si historickou učebnu fyziky a v klubovně vyslechnout od zástupců spolku a ředitelek všech tří součástí školy informace o úspěších i problémech. Jejich hlavním zájmem je zachovat a rozvíjet kvalitu vzdělávání. Československý ústav zahraniční se o to snaží už víc než tři desetiletí, mimo jiné shromažďováním prostředků na financování konkrétních projektů. Ale nezbytná je především systémová podpora ze strany obou států. Ve školách děti platí školné, ale to nestačí ani na provoz, natož na potřebné opravy budov a modernizaci, které si jen v uplynulých dvaceti letech vyžádaly desítky milionů korun. V roce 2019 Spolek vysoce ocenil rozhodnutí české vlády poskytovat škole ve Vídni ročně 3 miliony korun, a zejména loňské prodloužení závazku až do roku 2028. Školy spolku Komenský ve Vídni jsou totiž ojedinělou institucí, kterou Češi v Evropě, ale i ve světě mají a je jistě v zájmu České republiky udržovat jejich kvalitu a fungování vůbec. Školy už vychovaly mezi vídeňskými Čechy, Slováky a Rakušany řadu osobností, které se následně aktivně podílely na rozvoji bilaterálních česko-rakouských vztahů a na rozvoji českého sociálně-kulturního života v Rakousku.

Hebr

Z lednové besedy v ČSÚZ

Při shromažďování finančních příspěvků na projekty pro kraje Československý ústav zahraniční už řadu let spolupracuje s Nadací Agrofert. Ta například každoročně poskytuje ČSÚZ finanční prostředky na nákup výtvarných pomůcek pro prvňáčky v krajských školách v Chorvatsku a ve Vídni. A právě ředitelka Nadace Agrofert Ing. Zuzana Tornikidis, MBC byla 27. ledna hostem první letošní besedy v ČSÚZ.

„Nadace Agrofert vznikla na Mikuláše v roce 2011 a předsedou její správní rady je současný premiér Andrej Babiš,“ představila instituci paní ředitelka. Společnost Agrofert, která je druhým největším zaměstnavatelem v České republice, dostává od občanů mnoho žádostí o pomoc. K jejich utřídění, posouzení a následnému eventuálnímu přidělení peněz nebo věcných darů vznikla právě Nadace, která rozděluje na charitativní účely finanční prostředky darované jednotlivými součástmi společnosti Agrofert.

Žádostí je značné množství a vedení Nadace dbá na to, aby se pomáhalo těm nejpotřebnějším, tedy dětem, seniorům a osobám s handicapem. Podpora míří také do hospiců, ale mnoho grantů se týká zejména domácí péče, vytváření domácích hospiců, aby senioři a handicapovaní mohli žít v prostředí, na které jsou zvyklí a měli současně veškerou odbornou péči.

Nadace podporuje také spolky dobrovolných hasičů, které bývají často hlavními

animátory společenského života v obcích, ať už jde o zájmové kroužky pro děti, sportovní akce či společenské zábavy. O pomoc žádají Nadace ovšem nejen spolky, ale i jednotlivci. Tělesně postižení žádají o finanční prostředky na nákup potřebné techniky, která jim umožňuje pohyb, či na rehabilitaci, kterou nehradí zdravotní pojišťovny. Žadatelé jsou dále samozivitelé, kteří pro děti žádají příspěvky na zájmové kroužky. Nadace poskytuje také stipendia pro středoškoláky včetně žáků odborných učilišť a pro vysokoškoláky. „U žádostí se posuzuje sociální stránka tak, aby se pomáhalo dětem. Samozřejmě se pak sleduje to, jak děti pracují ve škole či v kroužcích. Nadace tedy poskytuje pomoc tam, kde je záruka, že jí nebude zneužito,“ zdůraznila Ing. Tornikidis.

Významnou pomoc poskytla Nadace Agrofert také obětem povodní. Pro takový případ se vyhláší veřejné sbírky. Organizuje také soutěže pro mladé talenty: mladé zemědělce, chemiky, včelaře, zkrátka v oborech, kde se nedostává odborníků, a jsou potřeba. V tom se Nadace snaží spolupracovat s příslušnými školami. V poslední době se například daří navázat spolupráci s VŠCHT.

Na sociální a charitativní účely vynakládá Nadace Agrofert ročně přes sto milionů korun.

Na závěr besedy předala předsedkyně Hana Hlaváčková ředitelce Nadace Agrofert Ing. Zuzaně Tornikidis pamětního stříbrného lva, které ČSÚZ uděluje jako poděkování za významnou spolupráci na realizaci projektů pro krajany.

Hebr

Vítání jara v ČSÚZ

S mottem „čtyři živly, dvě země, jeden vzkaz“ se v Československém ústavu zahraničním v poslední březnový a první dubnový den konala mezinárodní společenská setkání za účasti velvyslanců Ázerbájdžánu a Kazachstánu Jashara Teymura Aliyeva a Kajrata Abdrachamova, zástupce Vatikánu arcibiskupa Jude Thaddeuse Okola, politického rady turecké ambasády Volkana B. Tanyildize, zástupců ministerstva zahraničí a ministerstva školství a také členů a spolupracovníků ČSÚZ.

Mgr. Michaela Burdková MŠMT, PhDr. Karolina Kubas Grocholová, Leyla Begim, Hana Hlaváčková a Jashar Teymur Aliyev.

Přítomné přivítala předsedkyně ČSÚZ Hana Hlaváčková a seznámila je s historií a posláním spolku, který už 98 let spolupracuje s českými kraji rozsetými po celém světě a pomáhá jim zejména udržovat si znalosti českého jazyka a české historie a informovanost o současném dění v ČR.

Pak dostala slovo dramatička Leyla Begim, iniciátorka večera, v němž měli účastníci možnost zamyslet se nad tím, co příslušníky jednotlivých národů spojuje, v tomto případě nad lidovými zvyky, kterými lidé uctívají přírodu. Představila dvě výtvarnice -Vafe Ashumovou z Ázerbájdžánu a Moniku Židkovou z Česka, – které postavami čtyř víl v ázerbájdžánském a čtyř venkovských děvčat v českém podání ztvárnily čtyři přírodní živly- vítr, oheň, vodu a zemi. Pak přítomní shlédli film, ve kterém animované postavičky vystupují, a vysvětlují, jak všechny čtyři živly přinášejí stejný prospěch lidem na celém světě.

Po programu pozvali hostitelé přítomné na ochutnávku rozličných lahůdek, které jsou v různých zemích spojené s vítáním svátků jara – Velikonoc. Uplatnily se samozřejmě i velikonoční nádivka a mazanec, typické pro české Velikonoce.

Udalo se v ČR

1. ledna 2026 – První dítě roku 2026 se narodilo v plzeňské fakultní nemocnici sedm minut po půlnoci. Je to chlapec a dostal jméno Matyáš. Prvním dítětem narozeným letos v Praze je také chlapec, na svět přišel 31 minut po silvestrovské půlnoci a jmenuje se Oliver.

9. ledna 2026 – Do Prahy se vrátili úspěšní čeští reprezentanti, kteří na hokejovém Mistrovství světa do 20 let letos vybojovali stříbro. Ve finále se Švédskem, které se hrálo v Minnesotě, sice prohráli 2: 4, ale 2. místo ve světové soutěži je historicky jejich nejlepší výsledek.

13. ledna 2026 – Na Pražský hrad přišlo v roce 2025 na prohlídky 2,7 miliónu lidí. Padl tak rekord z roku 2019, kdy přišlo téměř 2,6 miliónu návštěvníků. Celým areálem Hradu, včetně jeho zahrad, prošlo loni více než 9 miliónů lidí. Sdělila to Správa Pražského hradu.

13. ledna 2026 – Průměrná výše inflace v České republice za celý rok 2025 činila 2,5 procenta. Vyplynulo to z údajů Českého statistického úřadu. Ceny zboží vzrostly o 1,1 procenta a ceny služeb o 4,7 procenta.

15. ledna 2026 – Vláda koalice ANO, SPD a Motoristé jmenovaná 15. prosince dostala důvěru poslanců. V hlasování sněmovny, které se po dvaceti šesti hodinové debatě konalo v pozdních nočních hodinách, se pro důvěru vyslovilo všech 108 koalicičních poslanců.

17. ledna 2026 – Exministr dopravy Martin Kupka byl na pražském kongresu ODS zvolen novým předsedou občanských demokratů. Získal 327 hlasů z 508 platných. Prvním místopředsedou se stal starosta Prahy 9 Tomáš Portlík. Dalšími místopředsedy se stali senátor Martin Červíček, podnikatel Pavel Drobil, poslanec Karel Haas a europoslanec Alexandr Vondra.

19. ledna 2026 – Ministr zahraničních věcí Petr Macinka jednal v Praze se svým maďarským protějškem Péterem Szijjártó. Shodli se na tom, že Česko a Maďarsko pojí řada podobných postojů. Maďarský ministr uvedl, že jeho země nepovažuje za nutné, aby EU vydávala prohlášení k situaci okolo Grónska.

20. ledna 2026 – Za současně vlády bude pokračovat a sílit tradiční přátelství Česka s Izraelem. Prohlásil to v Praze ministr zahraničních věcí Petr Macinka při setkání se svým izraelským protějškem Gideonem Saarem.

21. ledna 2026 – Kriminalita v Česku loni klesla na celkem 170 tisíc trestných skutků, což bylo o 2 procenta méně, než rok předtím. Snížil se i počet vražd na 59 případů. Přes 45 procent případů trestné činnosti se policii podařilo objasnit ve stejném roce, kdy byly spáchány.

23. ledna 2026 – Žebříček nejmovitějších obyvatel Česka doznal výrazných změn. Nejbohatším Čechem se stal šéf zbrojařské skupiny CSG Michal Strnad s majetkem 25 miliard eur (607 miliard korun).

25. ledna 2026 – Český biatlonový tým Michal Krčmář, Vítězslav Hornig, Tereza Voborníková a Jessica Jislová, vybojoval bronz ve smíšené štafetě v závodě Světového poháru, který se jel v Novém Městě na Moravě.

26. ledna 2026 – Vláda ANO, SPD a Motoristů schválila rozpočet na rok 2026, který počítá se schodkem 310 miliard korun. Předchozí vláda skončila své hospodaření se schodkem 290,7 miliard korun. Sněmovna by měla o rozpočtu hlasovat začátkem března.

28. ledna 2026 – V Česku v loňském roce vzniklo 34 621 nových firem. Jde o největší počet za 20 let. Celkový počet aktivních firem ke konci roku 2025 byl 594,5 tisíce. Na dvě nově vzniklé firmy připadla jedna zrušená. Vyplývá to z údajů společnosti Dun a Bradstreet.

1. února 2026 – Po téměř 250 letech se v českých zemích přestalo dolovat černé uhlí. Z posledního černouhelného dolu, Dolu ČSM ve Stonavě, byly vytěženy poslední tuny a padesát horníků vyfáralo naposled.

1. února 2026 – Čistá hodnota majetku mediánové české domácnosti dosahuje asi 2,4 milionu korun. Je to podobná výše jako v Německu nebo v Nizozemsku. Vyplývá to z analýzy majetku domácností think tanku IDEA při CERGE-E, což je společné pracoviště Centra pro ekonomický výzkum Ekonomického ústavu AV ČR. Na rozdíl od západních zemí ale tvoří v Česku dominantní díl hodnoty majetku nemovitost, v níž domácnost bydlí. A jen malý podíl mají finanční aktiva.

2. února 2026 – Počet zaměstnanců ze zahraničí stoupl loni o 11 procent na 935 tisíc. Na základě údajů Českého statistického úřadu mají cizinci mezi zaměstnanci podíl téměř 18 procent. Nejčastěji působí ve stavebnictví a službách. Nejpočetnější jsou Ukrajinci (358 tisíc), Slováci (229 tisíc), Rumuni, Poláci, Vietnamci, Bulhaři, Maďaři, Rusové, ale také Indové a Filipínci. Data zveřejnil Úřad práce.

5. února 2026 – Mezi deset nejlepších sborů světa zařadila mezinárodní agentura Interkultur plzeňský dětský sbor Kajetán, který vznikl při opeře Divadla J. K. Tyla. Jako jediný v desítce reprezentuje nejen českou sborovou tradici, ale i evropskou dětskou sborovou scénu. Agentura Interkultur patří k nejvýznamnějším světovým institucím v oblasti sborového zpěvu.

9. února 2026 – Zuzana Maděrová, která den před tím vybojovala zlato na olympijských hrách v Itálii v paralelním snowboardovém obřím slalomu, přijela své olympijské vítězství oslavit do Českých Budějovic. Na Olympijském festivalu ji tam přivítaly stovky fanoušků.

13. února 2026 – Zlatou medaili vybojoval rychlobruslař Metoděj Jílek v závodě na 10 tisíc metrů na zimních olympijských hrách v Miláně. Ve stejný den získala v olympijském závodě v Livignu stříbro snowboardcrossařka Eva Adamczyková. Pět dní před tím teprve devatenáctiletý Jílek vybojoval na olympiádě stříbrnou medaili v závodě na 5 tisíc metrů.

16. února 2026 – Čeští senioři prožijí ve zdraví jen dvě třetiny svého důchodu. Ukázala to nová studie českých demografů. Ženy žijí déle než muži, ale větší část seniorského věku tráví s bolestí. Očekávanou délku života bez bolesti ve 23 evropských zemích porovnal studie publikovaná v odborném časopise Demografie.

18. února 2026 – S olympijskými medailisty se čeští fanoušci mohli od 5. února setkávat na výstavišti v Českých Budějovicích, kde se konal Olympijský festival. Návštěvníci si na něm mohou sami vyzkoušet olympijské disciplíny. Zavítala na něj

i stříbrná Eva Adamczyková a věnovala se tam mimo jiné i tréninku malých budoucích snowboardistů.

22. února 2026 – Čeští sportovci přivezli z Olympijských her v Itálii celkem 5 medailí (2 zlaté, dvě stříbrné a jednu bronzovou, kterou v závěru her vybojovala biatlonistka Tereza Voborníková v závodě s hromadným startem). Celkově Česko na OH obsadilo 16. místo.

21. února 2026 – Česko-slovenský film „Kdyby se holubi proměnili ve zlato“ české režisérky Pepy Lubojacki získal na mezinárodním filmovém festivalu Berlinale cenu za nejlepší dokument. Autorka v dokumentu natočeném na mobilní telefon zkoumá, proč se její bratr a dva bratrance ocitli bez domova a potýkají se se závislostí. Porota vybírala ze šestnácti titulů napříč různými festivalovými sekcemi. Snímek spojený s Českem vyhrál poprvé.

22. února 2026 – Po dvou týdnech skončil na výstavišti v Českých Budějovicích Olympijský festival, na kterém se návštěvníci mohli setkat s 84 olympioniky a vyzkoušet si 24 sportů, zejména olympijské disciplíny. Výstaviště navštívilo přes sto tisíc lidí, což byl rekord v historii olympijských festivalů. Nejnavštěvovanějším sportovištěm byla bruslařská dráha, hned za ní curling a biatlon.

23. února 2026 – Prezident Petr Pavel jmenoval na Pražském hradě novým ministrem životního prostředí Igora Červeného (Motoristé), který hned poté se ujal svého úřadu v budově ministerstva a následně se zúčastnil zasedání vlády.

26. února 2026 – Česko je aktuálně díky komplexní struktuře ekonomiky, vysoké míře robotizace i relativně nízkému zadlužení osmou nejvyspělejší ekonomikou v Evropské unii. První pozici zaujímá Švédsko, následované Německem a Dánskem. Vyplývá to z indexu, který sestavili analytici České spořitelny a portálu Evropa v datech.

3. března 2026 – Šestadvacátý titul v prestižní soutěži EY Podnikatel roku 2025 České republiky získal Dušan Šenkyp, spolujatel investiční skupiny Pale Fire Capital SE. Porota ocenila jeho globální úspěch, špičkový management i důraz na udržitelnost a filantropii. Ocenění převzal na galavečeru ve Španělském sále Pražského hradu.

6. března 2026 – Čeští handicapovaní sportovci přivezli medaile ze zimní paralympiády v Itálii. Carina Edlingerová s trasérem Alexandrem Pařavou získala stříbro ve sprintu a další stříbrnou medaili vybojovala v individuálním závodě biatlonistka Simona Bubeníčková s trasérem Davidem Šrůtkem.

9. března 2026 – Nezaměstnanost v Česku v únoru vzrostla na 5,2 procenta. Zaměstnaní prostřednictvím pracovních úřadů hledalo 381 705 lidí. Nejvíce v Ústeckém a Moravskoslezském kraji, nejméně v Praze. Volných míst ve stejném období bylo na 89 tisíc, z toho víc než čtvrtina v Praze.

11. března 2026 – Poslanecká sněmovna PČR schválila státní rozpočet na rok 2026. Stát bude hospodařit s deficitem 310 miliard korun. Příjmy očekává 2,12 bilionu a výdaje 2,43 bilionu korun.

14. března 2026 – Česká filmová a televizní akademie vyhlásila nejlepší výsledky kinematografické tvorby roku 2025. Cenu Český lev za nejlepší celovečerní hraný

film získal snímek režisérky Zuzany Kirchnerové Karavan na téma života lidí s mentálním postižením a autismem. Čtyři ocenění – za scénografii, kostýmy, masky a herce v hlavní roli si odnesl film polské režisérky Agnieszky Hollandové Franz o Franzi Kafkovi.

15. března 2026 – Další stříbrnou medaili přivezla z paralympijských her v Itálii nevidomá běžkyně na lyžích Simona Bubeníčková. Stříbro vybojovala se svým trašerem Davidem Šrůtkem v závodě na 20 km.

16. března 2026 – Český film zažil další oscarový úspěch. Hollywoodští akademici ocenili jako nejlepší dokument snímek Pan Nikdo proti Putinovi, který koprodukovali Alžběta Karásková a Radovan Síbrt. Sošku Oscara převzali spolu s americkým scénáristou a režisérem filmu Davidem Borensteinem, kameramanem Pavlem Talakinem a americkou producentkou Helle Faberovou v losangeleském kině Dolby Theatre.

18. března 2026 – Slovenská ministryně hospodářství Denisa Saková jednala v Praze o řešení situace s dodávkami ropy na Slovensko. Vicepremiér a ministr průmyslu a obchodu Karel Havlíček uvedl, že Česko je připraveno zahájit investice, které by umožnily zajistit přepravu ropy na Slovensko, a to v první fázi v podobě zajištění reverzního toku ropovodu Družba na Slovensko.

19. března 2026 – Dirigent Jakub Hrůša dostal mezinárodní cenu Umělec roku přezdívanou Oscar klasické hudby. Udílí ji porota International Classical Music Awards složená ze šéfredaktorů hudebních časopisů a zástupců kulturních institucí.

20. března 2026 – Prezident Petr Pavel podepsal rozpočet českého státu na rok 2026. Po téměř třech měsících rozpočtového provizoria začal stát hospodařit podle schváleného rozpočtu. Rozpočet počítá se schodkem 310 miliard korun.

21. března 2026 – Česká sprinterka Lurdes Gloria Manuel se stala halovou mistryní světa v běhu na 400m. Zlato vybojovala na halovém mistrovství atletů v Toruni. Česká tyčkařka Amálie Švábíková přivezla z mistrovství bronz ve skoku o tyči výkonem 4,70 m. O třetí místo se dělila se Švýčarkou Angelikou Moserovou a Novozélandkou Imogen Ayrisovou.

24. března 2026 – Až do 12. dubna mohli návštěvníci Prahy zajít na velikonoční trhy na Václavském a Staroměstském náměstí. V letošním ročníku dominovaly pastelové barvy a květinové motivy. Na trzích bylo možné ochutnat tuzemské klobásy vyrobené pouze pro tuto příležitost, zelené pivo z českého pivovaru. Pro diváky vystupovaly folklorní a národopisné soubory

25. března 2026 – V pražské O2 Aréně se až do 29. března konal světový šampionát v krasobruslení. Podle údajů mezinárodní federace ISU na něj přišlo 127 837 diváků. Tituly mistrů světa získali Laurence Fournierová Beaudryová a Guillaume Cizeron (Francie) v tancích na ledě, Ilia Malinin (USA) v kategorii mužů, Kaori Sakamoto (Japonsko) v kategorii žen, Minerva Haseová a Nkita Volodin (SRN) ve sportovních dvojicích.

28. března 2026 – Za ideálního počasí se v centru Prahy běžel Pražský půlmaraton. Na startu bylo 17 000 běžců. Zvítězil burundský běžec Rodrigue Kwizera s rekordním časem 58: 16, kterým o osm sekund překonal dosavadní rekord starý dva roky. Z žen byla nejrychlejší Keňanka Carolina Gitonová s časem 1: 06: 16.

31. března 2026 – Po téměř třech letech se znovu sešly česká a slovenská vláda na společném zasedání. Na zámku Nová Horka ve Studénce na Novojičínsku podepsali premiéři Andrej Babiš a Robert Fico memorandum o prohloubení spolupráce mezi oběma zeměmi. Dále oba premiéři hovořili zejména o energetické krizi a jejím řešení pomocí zastropování ceny emisních povolenek v EU.

Hebr

Kulatá a polokulatá výročí v krajaňském kalendáři – únor, březen, duben 2026

3. února 1906 – před 120 lety – se ve Frýdlantu nad Orlicí narodil **prof. Josef Kobřda**. Vystudoval dějepis a zeměpis na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. V letech 1934 až 1937 pobýval v Bulharsku, v letech 1937 až 1939 a 1945 a 1946 si své vzdělání doplňoval v Paříži a profiloval se jako historik-turkolog. V roce 1947 se habilitoval na brněnské univerzitě. V roce 1953 byl jmenován docentem a 1965 profesorem dějin jihovýchodní Evropy. Základním polem jeho vědeckého zájmu byly osmanské dějiny. Výsledky svých bádání shrnul v rozsáhlých historických studiích. Podílel se rovněž na tvorbě učebnic a vysokoškolských skript. Od roku 1962 pracovně pobýval v Ankaře v Turecku, kde 27. května 1968 zemřel.

4. února 1781 – před 245 lety – zemřel v Římě český hudební skladatel **Josef Mysliveček**. Narodil se 9. března 1737 v mlynářské rodině v Šárce u Prahy. Již od útlého dětství se u něho projevovalo hudební nadání. Přestože rodiče počítali s tím, že Josef bude po otci mlynářem, umožnili mu naučit se hrát na housle. Věnovat se plně hudbě začal Mysliveček ve 24 letech. Brzy začal i komponovat a složil první operu „Poplach na Parnasu“. Doma by se však hudbou neuživil, v císařské Vídni bylo dobrých hudebníků hodně. Proto odešel do Itálie. Začínal v divadle San Carlo v Neapoli operou „Bellerofonte“ a ihned se dostavil úspěch. Následovala opera „Il Farnace“ a v Turíně byla uvedena další opera „Il Trionfo di Clelia“. V roce 1768 předal k nastudování operu „Semiramide Riconosciuta“. To již byl nazýván „Il divino Boemo“ (Božským Čechem). Nabídky se jen hrnuly a kromě oper vznikaly i další hudební formy. V roce 1777 byl pozván do Bavorska a cestou jej stihla nehoda. Kočár se převrhl a Josef Mysliveček utrpěl úraz obličeje. Patrně lékař zanesl do rány sněh a výsledkem léčení byl znetvořený obličej. Mysliveček se vrátil do Itálie, kde v Římě vlastnil dům. Zde v ústraní zemřel.

6. února 1921 – před 105 lety – byla v bulharské Horní Orechovici otevřena česká škola. Byla v provozu až do roku 1940. Po druhé světové válce odešli krajané z této oblasti v rámci reemigrace zpět do vlasti a škola již neměla opodstatnění.

7. února 1931 – před 95 lety – se ve Šternberku narodil historik **prof. PhDr. Jiří Kořalka, DrSc.**, bývalý předseda Komise pro dějiny krajanů při Historickém ústavu Akademie věd České republiky. Je specialistou v oboru novodobých sociálních a politických dějin střední Evropy se zvláštním zřetelem k teorii národa a k německo-českým vztahům. Je autorem velké řady vědeckých publikací, statí a článků publikovaných doma i v zahraničí. Zemřel 30. ledna 2015.

8. února 1991 – před 35 lety – zemřel v Highland Parku ve státě Illinois v USA katolický novinář **dr. Vilém Stránecký**. Narodil se 17. dubna 1911 v Brně, práva vystudoval na Masarykově univerzitě v Brně a francouzskou literaturu studoval v Paříži. Po návratu do vlasti se věnoval žurnalistice. Pracoval i během druhé světové války v moravském katolickém tisku. Po únoru 1948 odešel do exilu. Zpočátku působil v uprchlickém táboře v západoněmeckém Ludwigsburgu. Na pozvání opata Ambrože L. Ondráka z benediktinského opatství v Lisle ve státě Illinois se stal šéf-

redaktorem deníku „Katolík a národ“. Dále byl laickým spolupracovníkem opatství, podílel se na přípravách oslavy 900. výročí smrti sv. Prokopa. S profesorem dr. Dvorníkem a opatem Ondrákem připravili po vzoru sjezdů na Velehradě na Moravě obnovení unionistických sjezdů v Lisle. Společně s opatem Ondrákem jako sekretář a poradce řídil Konferenci pro obnovu křesťanských tradic v Československu, pomáhal v akcích usilujících o získání svobody pro arcibiskupa Josefa Berana, ostatních biskupů, kněží a pronásledovaných věřících. V této věci napsal za svého jednactyřicet let trvajícího pobytu v USA velký počet článků. Byl dopisovatelem Hlasu Ameriky, přispíval též do vatikánského rozhlasu, do vysílání Rádia Svobodná Evropa a londýnské BBC. Navázal tak na svoji dřívější činnost v Brně, kde se jeho články objevovaly v „Národní Obrodě“, v olomouckém „Obrozeném Našinci“, v ostravském „Hlasu“, v pražské „Lidové demokracii“ a v dalších novinách a časopisech. Do kulturního života uvedl dr. Stránecký básníka Zdeňka Rotrekla, kterého seznámil s básníky K. Bochoříkem, J. Zahradníčkem, B. Fučíkem, F. Halasem, I. Blatným, J. Čepem a dalšími. V roce 1967 pracoval dr. Stránecký s kardinálem Josefem Beranem na hradě Brunico v Itálii při sepisování Beranových pamětí. V roce 1989 se zúčastnil obřadů svatořečení Anežky České v Římě. V roce 1990 mohl konečně po více než čtyřiceti letech navštívit svou vlast, kam se hodlal jako řádný profesor francouzštiny a francouzské literatury vrátit. Smrt však byla rychlejší.

9. února 1911 – před 115 lety – se v Přerově narodil **JUDr. Mojmír Vaněk**, profesor historie a publicista. Pocházel z kulturně a národně uvědomělé rodiny učitelů a hudebníků. Jako vynikající žák přerovského gymnázia mohl pak jako stipendista ministerstva školství dokončovat svá studia ve Francii, v Nimes. V roce 1930 dosáhl hodnosti bakaláře na univerzitě v Montpellier. Roku 1936 získal doktorát práv na Univerzitě Karlově v Praze. Dále studoval umění, které jej přitahovalo, avšak dokončit studium mu zabránila válka. Za války pracoval jako prezidiální tajemník České akademie věd a umění, po válce byl osobním tajemníkem prezidenta dr. Edvarda Beneše a ředitelem sekce pro umění UNESCO. Po únoru 1948 tato jeho činnost skončila. V roce 1949 byl společně s dr. Miladou Horákovou a dalšími zatčen a odsouzen k 18 letům žaláře, z čehož si odpykal do amnestie 11 let. Po propuštění v roce 1960 pracoval několik let jako pomocný dělník. V roce 1967 se stal pracovníkem Národní galerie v Praze. V roce 1969 emigroval do Švýcarska, kde působil do roku 1982 jako vědecký pracovník s profesorským úvazkem na univerzitě v Ženevě. Byl zakladatelem a dlouhá léta předsedou místní skupiny Společnosti pro vědy a umění. V roce 1978 uspořádal v Ženevě symposium na téma „Kultura a svoboda“. Vzápětí byl československým režimem zbaven československého občanství. Nespočetná je řada koncertů, kterými obohacoval život v Ženevě, propagoval českou hudbu a kulturu všeobecně. Za svou kulturní činnost byl vyznamenán francouzským řádem „Palmes academiques“ a v roce 1991 stříbrnou medailí Univerzity Karlovy v Praze. Zasloužil se také o to, aby byla v Ženevě pojmenována jedna z ulic po prvním československém prezidentu T. G. Masarykovi. Je též autorem studie „Masaryk a Ženeva“. JUDr. Mojmír Vaněk zemřel 8. května 1992 v Ženevě.

14. února 1881 – před 145 lety – se v Chlumanech na Prachaticku narodil **Fran-tišek Čech-Vyšata**, který měl přídomek „krajánek z pamp a Chaca“. Cestoval totiž

po zemích Jižní Ameriky. Vycestoval z vlasti celkem třikrát a dohromady prožil na cestách po Argentině, Brazílii, Chile, Bolívii, Peru a Ohňové zemi 24 let. Vydal trojdílný cestopis „V záru pamp“, „Divokým rájem“ a „Z tajů Kordilier“. V roce 1927 vyšel cestopis „Patnáct let v Jižní Americe“ a v roce 1936 cestopis „Středem Jižní Ameriky“. V rukopise zůstaly „Paměti z domova i ciziny“. Kam František Čech-Vyšata přišel, všude vyhledával krajany. Jeho družnost, dobrosrdečnost, laskavost a přímost mu všude otevíraly dveře i srdce. Když pak byl opět doma, přivydělával si psaním do novin a časopisů. Zemřel 3. října 1942 v Nové Vsi na Chotěbořsku.

14. února 1906 – před 120 lety – se v Moskvě ve smíšeném česko-anglickém manželství narodila první dáma světového šachu **Věra Menšíková**. Od roku 1921 žila v Anglii, kam se rodiče přestěhovali. Již v Moskvě si oblíbila šachy a jako třináctiletá se zúčastnila prvního šachového turnaje. V Hastingsu v Anglii přišla do slavného šachového klubu hned, jak zvládla angličtinu. Při první příležitosti účastnit se britských šachových přeborů však narazila na problém. Jako československá příslušnice se zúčastnit nemohla. Vše si vynahradila na prvním mistrovství světa žen. V roce 1927 se stala v jednadvaceti letech šachovou mistryní světa a zůstala jí až do své smrti v roce 1944. Na půdě vlasti pak odehrála řadu turnajů a Československo reprezentovala i ve světě. Věra Menšíková zemřela tragicky. Za války žila v těžce zkoušeném Londýně a 27. června 1944 dostal dům přímý pumový zásah. Všichni obyvatelé zahynuli. Ve vlasti byla v roce 1991 založena Nadace Věry Menšíkové, která si vytkla za cíl důstojně připomínat její jméno a popularizovat ženský šach. Nadace spolupracovala i s Československým ústavem zahraničním. Předsedkyně Nadace Věry Menšíkové, mistryně světa a několikanásobná mistryně Československa Nina Hrušková-Bělská, která zemřela 30. listopadu 2015, byla členkou ČSÚZ.

15. února 1976 – před 50 lety – zemřel ve švýcarském Curychu myslitel, pedagog a sociální pracovník **Přemysl Pitter**. Narodil se 21. června 1895 v Praze na Smíchově. Byl vyučen sazečem a měl po otci převzít tiskárnu. Na frontě v první světové válce získal celoživotní odpor proti násilí a víru v humanitární poslání člověka. Proto po válce začal studovat bohosloveckou fakultu. Studia nedokončil, ale veden příkladem velkých postav českého reformního hnutí (Milíče z Kroměříže a Petra Chelčického) založil v roce 1922 hnutí pro duchovní a společenskou obrodu „Nový Jeruzalém“. Zapojil se do celosvětového pacifického hnutí a věnoval se péči o mládež. V roce 1933 otevřel v Praze na Žižkově „Milíčův dům“, kde našly útočiště děti z neutešených poměrů, mezi nimi i osmnáct dětí z rodin německé protifašistické emigrace. V roce 1938 otevřel v Mýtě u Rokycan ozdravovnu pro děti, kde byly umístěny děti českých a německých uprchlíků ze zabraného pohraničí. Po obsazení zbytku Čech a Moravy Němci našly v tomto domě útulek i rasovými zákony ohrožené židovské děti, které však nakonec neušly svému tragickému osudu. Přemysl Pitter byl gestapem vyšetřován, ale jako zázrakem ušel zatčení a ve své činnosti pokračoval. Hned po válce získal povolení umístit v opuštěných zámcích kolem Prahy děti různých národností, jejichž rodiče zahynuli nebo byli neznámí. Tak vedle sebe žily děti české, německé, židovské i děti jiných národností a učily se novému soužití bez předsudků a nenávisti. Dodnes se při různých jubilejních příležitostech scházejí někdejší chovanci (např. na zámku Štířín) a na Přemysla Pittera a jeho spolupracovníky vzpo-

mínají. Po únoru 1948 se Pitter formou biblických proslovů vyjadřoval proti nastupujícímu režimu, byl vyšetřován a přišel o Milíčův dům. V srpnu 1951 odešel do emigrace v Německu. Tam pracoval nejprve v uprchlickém táboře Valka, později se přestěhoval do Švýcarska, kde založil „Husův sbor“ a českou doplňovací školu. Předsedal také Masarykovu fondu, který byl založen dcerou T. G. Masaryka Olgou Re-villiodovou. Rehabilitace se mu dostalo posmrtně, když mu prezident Václav Havel v roce 1991 udělil Řád T. G. Masaryka.

16. února 1941 – před 85 lety – zakázaly německé úřady v Rakousku činnost českého krajanského „**Školského spolku Komenský**“ a zabavily jeho majetek. To postihlo všechny jeho školy. Po válce byl spolek obnoven, ale vyučovalo se jen na jediné škole na Sebastianplatz. Dnes je „Školský spolek Komenský“ významným krajanským spolkem komunity Čechů a Slováků v Rakousku. Současný starosta „Školského spolku Komenský“ Ing. Karel Hanzl je zároveň místopředsedou „Menšinové rady české a slovenské větve v Rakousku“, předsedou českého poradního sboru při úřadu rakouského kancléřství ve Vídni a členem správního výboru Československého ústavu zahraničního v Praze. Předsedkyně ČSÚZ Hana Hlaváčková je místostarostkou „Školského spolku Komenský“.

18. února 1901 – před 125 lety – se v Brně narodil vynikající český divadelní a filmový herec a režisér **Hugo Haas**. Studoval na reálce a na konzervatoři v Brně. Zde si také poprvé zahrál v divadle. Potom vystřídal Olomouc a Ostravu a v roce 1924 přišel do Prahy. Objevil se nejprve v Divadle Komedie, ale již v roce 1925 jej angažoval Jaroslav Kvapil do Divadla na Vinohradech. V roce 1929 byl Hugo Haas přijat do Národního divadla, kde sehrál řadu vynikajících rolí (např. Sokrates v Milencích z kiosku, Šefl v Loupežníku, Busman v R. U. R. či Galén v Bílé nemoci). Byl vedle Jiřího Steimara výjimečný herecký zjev vychovaný Hilarovým civilismem, vycházel z realistického základu a ovlivněn filmovým herectvím dospěl k dokonalosti herecké prostoty a jednoduchosti, spočívající v technicky virtuózní charakteristice nejrůznějších lidských typů. Vedle divadelních rolí se zapsal nesmazatelně do diváckých srdcí svým filmovým herectvím (např. Galén v Bílé nemoci, Načeradec v Mužích v ofsajdu atd.). V roce 1939 odešel Hugo Haas ještě před příchodem Němců do emigrace v USA. I tam se samozřejmě živil jako divadelní a filmový herec v Chicagu, New Yorku i Hollywoodu. Přednášel a učil také v herecké škole Actor's Laboratory při divadle Coronet v Los Angeles. U jeho amerického období je nejvýznamnější role v prepisu Koptova románu „Hlídač č. 47“, uváděného pod názvem „Pick Up“ (Sebranec). V roce 1961 se Hugo Haas vrátil do Evropy, nejprve do Říma a posléze se usadil ve Vídni. U příležitosti 80. výročí obnovení Národního divadla v roce 1963 navštívil Prahu. Zemřel 1. prosince 1968 ve Vídni.

19. února 1881 – před 145 lety – vznikl v 15. vídeňském okrese v Rakousku krajanský kroužek „**Vlastenecká omladina pro podporu Školského spolku Komenský**“. Později se kroužek transformoval jako čtenářsko-zábavní a dnes je to ochotnický divadelní spolek „Vlastenecká omladina“.

19. února 1996 – před 30 lety – zemřel v Maria Laubegg v Německu český misionář **František Gottwald**. Narodil se 3. října 1916 v Tupesích, v roce 1930 vstoupil do koleje školských bratří a v roce 1931 se rozhodl stát se misionářem. Noviciát ab-

solvoval v Institutu v Lembecq-lez-Hal v Belgii, scholastikát v Doveru ve Velké Británii a poté v Colombo na Srí Lance, kde potom působil jako učitel. Další vyšší studia absolvoval v letech 1948 až 1952 v Londýně, Irsku a Římě. Nakonec se stal ředitelem Wattaly na Srí Lance a v roce 1956 byl jmenován provinciálem distriktu Colombo v Indii. V roce 1967 se stal generálním sekretářem misijní centrály školských bratří v Římě. V organizacích FAO a UNESCO byl oceňován jako odborník pro pomoc rozvojovým zemím. Od roku 1979 byl administrátorem na univerzitě v Betlémě, za což byl v roce 1982 vyznamenán čestným doktorátem University De La Salle v Memphisu. V roce 1990 převzal československé vedení řádu.

20. února 1926 – před 100 lety – se v Příbyslavi narodil **Jaroslav Ruč**. Vyučil se a pracoval jako číšník v předních restauracích. V roce 1953 emigroval nejprve do Německa, kde pracoval v kantýně americké armády, poté do USA. Zde v New Yorku pracoval znovu jako číšník, ale v roce 1962 si na Manhattanu otevřel vlastní restauraci. Byl zapojen a činný v mnoha krajanských organizacích – v Sokole, Svazu sportovců v zahraničí, Klubu Otakar a Klubu přátel československého vysílání v New Yorku. Zemřel 8. května 1986 v New Yorku.

22. února 1991 – před 35 lety – zemřel v kanadském Torontu český podnikatel a krajanský pracovník **Otakar Štýrský**. Narodil se 12. ledna 1903 v Dašicích u Pardubic. Po absolvování obchodní školy začal podnikat v zahradnickém oboru. Od roku 1924, kdy se oženil, vlastnili manželé Štýrští velkoobchod s květinami v Praze a zahradnictví v Brandýse nad Labem. Podnik velice prosperoval. Po únoru 1948 byl jejich podnik znárodněn a v dubnu 1949 odešli Štýrští se třemi dětmi ilegálně do Německa. V roce 1952 se celá rodina odstěhovala do Kanady, kde dokázali vybudovat prosperující podnik s umělými květinami, firmu Flora Florits v Torontu. Otakar Štýrský působil v úvěrové komisi Československé Kampeličky, byl členem Masarykovy Haly v Torontu a ve Farní radě kostela sv. Václava. Marie Štýrská (1902) přežila manžela o jediný den. Zemřela v Torontu 23. února 1991.

24. února 1921 – před 105 lety – se v Českém Těšíně narodil český spisovatel, novinář a filmový libretista **Ludvík Aškenázy**. V letech před druhou světovou válkou žil s rodiči na sovětské Ukrajině. Ve Lvově vystudoval filozofickou fakultu. Po přepadení SSSR Německem byl v roce 1941 evakuován do Kazachstánu, kde začal pracovat jako učitel. Zde se přihlásil do řad československého armádního sboru v SSSR. Bojoval u Sokolova a během války obdržel řadu sovětských a československých vyznamenání za statečnost v boji s nepřítelem. Po válce pracoval jako reportér a zahraničně-politický komentátor Československého rozhlasu v Praze. Od poloviny 50. let byl spisovatelem z povolání. Psal a rozvíjel malé prozaické formy poetizací detailů ze všední skutečnosti. Uplatnil se i v obrazech dětského světa (např. Dětské etudy), v reportážích (např. Indiánské léto) i v politických povídkách (např. Májové hvězdy, Psi život). Po sovětské okupaci Československa v srpnu 1968 emigroval s rodinou do Mnichova, později do Bolzana. V emigraci se stal Ludvík Aškenázy německým spisovatelem pro děti. Vyšlo mu tam jednadvačet knih a stal se nositelem Státní ceny NSR za dětskou literaturu. Zemřel 18. března 1986 v Bolzanu.

24. února 1951 – před 75 lety – byl v Sarajevu, hlavním městě Bosny a Hercegoviny, založen „**Svaz Čechů B + H**“. V současnosti zde existují krajanské spolky

s názvem „Česká beseda“, které působí v Sarajevu, Banja Luce a Nové Vsi. Jinak jsou krajané organizováni ve „Společnosti přátelství“ v Sarajevu, Tuzle a Zemici.

3. března 1861 – před 155 lety – založili čeští přistěhovalci do Ameriky ve městě Racine krajaňský spolek „**Slovanská lípa**“. V rámci spolku si pomáhali spolu s Poláky a Rusy a dalšími slovanskými přistěhovalci v těžkých začátcích v novém prostředí.

5. března 1851 – před 175 lety – se v Hamru u Třemošné nedaleko Plzně narodil český malíř **Václav Brožík**, který studoval v Praze, Drážďanech a Mnichově. Od roku 1876 žil v Paříži, ale do Prahy často zajížděl. Patřil mezi umělce, kterým se říká generace Národního divadla, kde vyzdobil královskou lóži (Praha, Přemyslovci, Lucemburkové a Habsburkové). Byl autorem historických námětů (např. Mistr Jan Hus před kostnickým koncilem, Zvolení krále Jiřího z Poděbrad v roce 1458, Komenský v Amsterdamu atd.) a četných portrétů (J. V. Myslbek atd.). V roce 1893 byl jmenován profesorem Akademie výtvarných umění v Praze. V roce 1896 se stal členem Akademie v Paříži. V Paříži byl ovlivněn světelným realismem barbizonské školy. Přesto, že byl v Praze zahrnován poctami a dostal i šlechtickou hodnost, Paříž pro něj byla silnější. Václav Brožík zemřel v Paříži 15. dubna 1901. Je pochován na pařížském hřbitově na Montmartru.

11. března 1901 – před 125 lety – se v Praze narodil **dr. Bohuš Beneš**, synovec prezidenta dr. Edvarda Beneše. V době, kdy se prezident v roce 1938 rozhodl pro abdikaci a k odchodu do exilu, Bohuš Beneš mu poskytl v Londýně svůj dům a pomáhal mu zabezpečit další existenci a politický program v Anglii a ve Spojených státech. Dr. Bohuš Beneš byl v letech 1938 až 1942 osobním tajemníkem prezidenta. Současně redigoval časopis „Čechoslovák“, který byl v Londýně oficiálním orgánem československé exilové vlády. V roce 1942 byl jmenován československým konzulem v San Francisku. V únoru 1948 odstoupil od své diplomatické funkce a zůstal v USA. V letech 1960 až 1966 přednášel na univerzitě ve státě Maryland. Psal do amerického i krajaňského tisku. Zemřel 10. března 1977 v Oaklandu v USA.

13. března 1621 – před 405 lety – po porážce stavovského povstání v roce 1620 na Bílé Hoře byli z Čech vypovězeni všichni kalvinističtí a bratrští kněží a jejich stoupenci. Před násilnou rekatolizací utíkali převážně do Polska (Lešno), do německých zemí (založen Ochranov) a do Ameriky. Známým místem, kde se někdejší exulanti loučili s rodnou zemí, je „Růžový palouček“ mezi obcemi Újezdcem a Morašicemi na Litomyšlsku. Při 300. výročí v roce 1921 zde byl odhalen památník s výjevy ze života českých bratří a se symboly, jako beránek, srdce, holubice, lev a loď. Hlavním řečníkem při odhalení památníku byl spisovatel Alois Jirásek. Po listopadu 1989 „Spolek přátel Růžového paloučku“ obnovil svou činnost a snažil se navrátit tomuto pověstmi opředenému místu národní povědomí.

13. března 1991 – před 35 lety – zemřel **Milan Joka**, první velitel Československé brigády Jana Žižky z Trocnova, která vznikla v Chorvatsku a operovala od 26. října 1943 po boku jugoslávských bojovníků v národně-osvobozené válce ve Slavonii.

13. března 1861 – před 165 lety – byl v New Yorku založen krajaňský spolek „**Slovanská Lípa**“. Původní název zněl „Jednota Slovanské lípy“.

15. března 1891 – před 135 lety – vyšlo v USA první číslo časopisu „Hospodář-Čechoslovák“. Časopis poprvé vyšel v Omaze ve státě Nebraska jako měsíčník a o jeho vydávání se zasloužil Jan Rosický, významná osobnost krajanské Ameriky. Měl již zkušenost s některými českými časopisy (Pokrok západu či Květy americké), ale „**Hospodář-Čechoslovák**“ byl jeho nejšťastnější volbou. V Nebrasce v té době bylo snad nejvíc Čechů, proto odborný český list věnovaný veškerým oborům polního hospodářství, chovu zvířat, mlékárenství, včelařství, domácnosti atd. na celém americkém západě dobře zakotvil. Pozdější osud časopisu byl složitější a jeho charakter se měnil. Podstatné však je, že vytrval. Koncem 20. století koupil jeho vydavatelská práva krajan Jan Vaculík z Westu v Texasu.

16. března 1946 – před 80 lety – vyšlo první číslo krajanského týdeníku „**Jednota**“ v chorvatském Daruvaru. Časopis několikrát změnil formát a technickou a grafickou kvalitu, ale vychází nepřetržitě a vždy měl výbornou jazykovou a obsahovou úroveň. Ve funkcích šéfredaktorů se vystřídala řada osobností. V současné době je hlavní a odpovědnou redaktorkou Jana Staňová a ředitelkou a art direktorkou Lidija Dujmenovićová s kvalitním redakčním kolektivem. „Jednota“ zejména informuje o životě krajanů v Chorvatsku, je tlumočnickem tužeb, snah a přání krajanů, je rádcem ve věcech každodenního života a práce. Nemalou měrou též informuje o životě jejich předků ve staré vlasti – v České republice. „Jednota“ je významným médiem udržování českého jazyka mezi krajaný.

17. března 1901 – před 125 lety – se ve Staré Pace narodil podnikatel **Josef Mládek**. Absolvoval textilní školu ve Vrchlabí a jednoroční obchodní školu v Praze. Jeho otec vlastnil tkalcovnu plátna, kde Jan Mládek pomáhal. Po vojenské službě převzal řízení prodeje textilních výrobků a později vedl přádelnu lnu a lněné příze v Kalné Vodě. Ve 30. letech firma zaměstnávala až šest set zaměstnanců a své výrobky proslavila především v USA. To byl již Jan Mládek v čele textilních podnikatelů a předsedou textilního obchodního grémia. V roce 1948 byl jeho podnik znárodněn, proto v roce 1951 odešel s rodinou do exilu. Usadil se v irském Belfastu, kde se znovu snažil budovat svůj podnik. Nakonec vybudoval moderní závod na výrobu irského plátna „Grepe Weavers Limited“. V roce 1965 mu královna Alžběta II. udělila vyznamenání O. B. E. Za zásluhy o rozvoj textilního průmyslu. V roce 1966 ho navštívil i kardinál Josef Beran. Josef Mládek zemřel 22. září 1983 v Newcastle Co. Down v Severním Irsku.

18. března 1986 – před 35 lety – zemřel v italském Bolzanu český spisovatel, novinář a filmový scénárista **Ludvík Aškenázy**. Podrobný medailonek jsme uveřejnili v únorové části u příležitosti sto pátého výročí jeho narození.

19. března 1991 – před 30 lety – zemřel v Montego Bay na Jamajce **JUDr. Oldřich Maláč**, jeden z prvních českých dobrovolníků československé skupiny v Krakově v roce 1939 a přední pracovník československého ministerstva vnitra v exilové vládě v Londýně. Oldřich Maláč se narodil 5. srpna 1910 ve Velkých Karlovicích na Moravě.

19. března 1991 – před 30 lety – zemřel v kanadském Torontu **Ervín Ludvík Sypták**, úspěšný restaurátér a aktivní pracovník Sokola. Narodil se 10. prosince 1910 v Hostálkové u Vsetína na Moravě. Po absolvování hotelové školy v Brně odešel do

Prahy, kde pracoval do roku 1935 jako číšník v různých restauracích. Oženil se s Julií Sochorovou, která pocházela z Dlouhé Brtnice u Jihlavy, a stal se majitelem restaurantu Černá růže v ulici Na Příkopech v Praze. Za druhé světové války byl jako funkcionář sokolských jednot v Praze 1 a Praze 2 a pro svou protinacistickou činnost tři roky vězněn na Pankráci. Po válce byl zvolen předsedou pražského hostinského grémia. Po únoru 1948 byl jeho podnik znárodněn. Sypták se členy své rodiny založil odbojovou skupinu, která na vlastní náklady pomáhala k útěkům letců a dalších osob do Anglie. Začátkem června 1948 dostal informaci, že má být zatčen a zorganizoval narychlo útěk. S vojenskou Dakotou, která tehdy sloužila slovenskému povereníkovi Gustávu Husákovi na jeho služebních cestách z Prahy do Bratislavy a zpět, odletěla Syptákova rodina a osm důstojníků do Anglie. Po přiletu byli uprchlíci tři dny hosty britského královského letectva. Letadlo pak bylo asi šest měsíců na letišti, než z Prahy přiletěli mechanici, kteří měli letadlo opravit a přiletět s ním zpět do Prahy. Jenže všichni požádali v Anglii o politický azyl. Ervín Ludvík Sypták se s rodinou usadil v Londýně, kde byl nájemcem restaurantu Národního domu. Až do svého odjezdu do Kanady v roce 1957 byl starostou sokolské jednoty v Londýně. Prvých pět let v kanadském Torontu pracoval jako restauratér v hotelu Simcoe, ale pak se osamostatnil. Stal se majitelem restaurantu Executive motel, pak ještě vlastnil kavárničku Café Eclair de la Paix. Současně byl velice aktivní v Sokole. Deset let byl starostou. Zastával ještě řadu dalších funkcí v krajanském životě. Např. v letech 1967 až 1969 byl předsedou Masarykova institutu v Torontu.

20. března 1901 – před 125 lety – se v Českých Budějovicích narodil voják a novinář **Rudolf Nekola**. Studoval na střední škole a posléze na učitelském ústavu. Po maturitě pokračoval na Vysoké škole pedagogické. Studia dokončil na chicagské univerzitě. Po návratu do Československa absolvoval důstojnickou školu. V březnu 1939 uprchl do Francie, kde vstoupil do československého zahraničního vojska. Po kapitulaci Francie odjel do Anglie. Poté působil jako člen vojenské náborové mise v Kanadě, Brazílii a dalších jihoamerických státech. V roce 1945 se vrátil do Londýna a zbytek války prožil na západní frontě jako spojovací důstojník. Za své zásluhy o Československo byl povýšen na podplukovníka. Po únoru 1948 odešel do Kanady, kde působil jako redaktor a spoluzakladatel časopisu „Nový domov“. Jako pedagog a rozhlasový pracovník stál v popředí krajanského kulturního života. Zemřel 1. prosince 1969 v kanadském Hamiltonu.

21. března 1901 – před 125 lety – se v rodině lékaře v Kosmonosích u Mladé Boleslavi narodil **prof. PhDr. JUDr. Zdeněk Ullrich**. V letech 1919 až 1924 studoval na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Současně na téže univerzitě studoval filozofii, ale často též v zahraničí (Kolín nad Rýnem, Strassburg, Berlín a Paříž). V roce 1932 promoval. Nastoupil do Státního úřadu statistického. Šťastné spojení vědního zájmu a pracovního prostředí dalo podnět k řadě výzkumných sociologických akcí. 1. března 1937 získal oprávnění přednášet v oboru sociologie. Ve Státním úřadu statistickém pracoval i během druhé světové války a po ní až do dubna 1947, kdy byl jmenován profesorem na Vysoké škole politické a sociální v Praze. Po únoru 1948 ale Akční výbor školy i děkanát Filozofické fakulty žádaly jeho odvolání a v dubnu byl dán na dovolenou s čekatelým. Návrat do Státního statistického

úřadu mu byl znemožněn, proto se rozhodl pro emigraci. V prosinci 1948 odešel s rodinou do Ludwigsburgu v Německu, kde tehdy uprchlí studenti a profesori založili v Arsenalkaserne univerzitu. Na této univerzitě přednášel i prof. Ullrich. Zanedlouho odešel do Egypta, kde působil jako profesor na Alexandrijské univerzitě. Za své vědecké činnosti se zúčastnil mnoha světových kongresů. Výsledky své bohaté vědecké činnosti promítal do přednášek a publikoval v dlouhé řadě sociologických revuí, státovědných časopisech a knihách. Prof. PhDr. JUDr. Zdeněk Ullrich zemřel v roce 1955 v Káhiře na neznámou tropickou chorobu, která nebyla včas diagnostikována.

22. března 1896 – před 130 lety – zahájila v rakouské Vídni svou ochotnickou činnost „**Vlastenecká omladina**“. Prvním divadelním představením byla hra Jaroslava Vrchlického „Noc na Karlštejně“ a byla sehraána v sále Českého domu ve Vídni. Zde se hrálo až do roku 1916. V současnosti hraje „Vlastenecká omladina“ v divadelním sále školy Školského spolku Komenský na Sebastianplatz 3 ve Vídni.

22. března 1991 – před 35 lety – zemřel v Sydney v Austrálii **Aleš Nypł-Newman**. Narodil se 22. července 1921 v Rychnově nad Kněžnou v rodině velmi úspěšného kováře-podnikatele, nadšeného sokolského pracovníka a politika první republiky. Vystudoval gymnázium a po válce studoval medicínu. Ve studiích přerušovaných výkonem základní vojenské služby však nepokračoval. Na jaře 1948 přešel hranice do západního Německa. V uprchlickém táboře se přihlásil k emigraci do Austrálie a v roce 1949 odletěl do Adelaide. Nejprve se s několika kamarády, rovněž emigranty, pokoušel o štěstí v australské buši. Pak se vydal do Sydney, kde bylo více pracovních příležitostí. Vybral si práci v textilu a svou veškerou píli, svědomitost a talentem se vypracoval na místo ředitele textilní továrny v Altamornu. Později se stal ředitelem velké továrny Metrotex. Aleš Nypł-Newman byl dlouholetým místostarostou výboru Sokola Sydney a Sokolské župy australské. Byl činný při stavbě sokolovny a jednotu zastupoval v Ústředí československého sokolstva v zahraničí. Pro svou veřejnou práci byl znám mezi krajany, byl vzorem sokolsky vychovaného a národně uvědomělého vlastence.

26. března 1936 – před 90 lety – se v Praze narodil spisovatel, překladatel, publicista a scénárista **Jan Beneš**. Navštěvoval Střední umělecko-průmyslovou školu. Po událostech v srpnu 1968 se rozhodl pro emigraci. Ve Francii čekal do doby, až se k němu připojí manželka. V říjnu 1969 spolu odjeli do USA, kde zpočátku žili v Chicagu. Prošel řadou zaměstnání (sekal trávu, sázel stromy, stavěl ploty, pracoval v továrně u pásu apod.). Do roku 1979 studoval na Capmon College. Pro potřeby amerických ozbrojených sil napsal dějepis a zeměpis Československa, publikoval v českých exilových nakladatelstvích. Napsal a vydal celkem sedmáct knih (např. Do vrabců jako když strelí, Trojúhelník s madonou, Na místě, Svoboda nechodí v rudém šatě atd.). Učil češtinu, dějepis a zeměpis v armádním jazykovém institutu v Pacific Grove v Kalifornii. V prosinci 1989 se s manželkou vrátil do vlasti. Žil střídavě v USA a České republice. Zemřel 1. června 2007 v Obořišti u Dobříše.

29. března 1916 – před 110 lety – se ve Slaném narodil **Kamil Běhounek**. Původně chtěl studovat práva, avšak nesmírně si zamiloval hudbu a především swing. Stal se hudebním skladatelem. Začal jako sólový hráč na chromatickou harmoniku

a postupně se vypracoval na majitele a dirigenta tanečního orchestru, autora hudebních skladeb a aranžéra. Po únoru 1948 přešel s celou kapelou do západního Německa a v Bavorsku několik let hrál pro americkou armádu. Mnozí tehdejší exulanti měli možnost kapelu Kamila Běhoučka osobně poznat na tanečních zábavách krajského spolku Bohemie v Kolíně nad Rýnem. K jeho blízkým přátelům patřil Jiří Traxler, skladatel a textař české taneční hudby, jehož jméno je nerozlučně spjato s moderní érou let 1930 až 1948, a také Jára Kohout, komik a zpěvák. Kamil Běhouček zemřel 26. listopadu 1983 v Bonnu v SRN.

4. dubna 1986 – před 40 lety – zemřel v Římě český kněz **Václav Fořt**. Narodil se 23. prosince 1903 v Rožďalovicích u Jičína. Po maturitě na pražském arcibiskupském gymnáziu nastoupil v roce 1925 k jezuitům. V roce 1933 byl v Belgii vysvěcen na kněze. Ve vlasti byl profesorem náboženství a ředitelem sekretariátu Mariánských družin u sv. Ignáce v Praze. V roce 1945 odcestoval vojenským autobusem přes Německo do Říma. Po únoru 1948 se rozhodl v Římě zůstat. Jako spirituál koleje Nepomucenum vysílal na přání arcibiskupa Josefa Berana vatikánským rozhlasem zprávy do Československa. Kvůli této práci opustil Nepomucenum a pod vedením arcibiskupa Berana začal vydávat měsíčník *Nový život*. V roce 1960 odjel do Kanady, kde založil Český misijní dům kardinála Berana. Po pěti letech se vrátil do vatikánského rozhlasu, kde pracoval nejprve jako redaktor a posléze až do své smrti jako knihovník.

5. dubna 1991 – před 35 lety – zemřel v Praze novinář a spisovatel **Jiří Mucha**, syn světově proslulého secesního malíře Alfonse Muchy. Narodil se 12. března 1915 v Praze. Již během studií na Lékařské fakultě Univerzity Karlovy pobýval v některých zemích Evropy. Od roku 1937 žil většinou v Paříži a stal se kulturním dopisovatelem Lidových novin. Se svým fotoaparátem a novinářským blokem prošel válečnými frontami ve třech světadílech. Jako člen divize francouzské armády byl roku 1940 evakuován do Anglie, kde pracoval pro rozhlasovou stanici BBC. V roce 1943 se stal válečným zpravodajem britského rozhlasu. Zpět do Prahy se vrátil 5. května 1945, ale opět hodně cestoval. Začal se věnovat především spisovatelské práci. V roce 1951 byl uvězněn, v roce 1954 rehabilitován a žil mezi Londýnem a Prahou. V roce 1989 byl zvolen předsedou československého PEN klubu.

8. dubna 1911 – před 115 lety – se v Morkůvkách u Břeclavi narodil legendární pilot z druhé světové války generál **František Peřina**, přezdívaný „generál nebe“. V roce 1929 absolvoval Školu pro odborný dorost letectva Vojenského leteckého učiliště v Prostějově. V roce 1932 prodělal stíhací výcvik. První den po svatbě, v červnu 1939, unikl přes Polsko do Francie, kde vstoupil nejprve do cizinecké legie a poté v prosinci se stal jedním z prvních dvaceti českých stíhacích pilotů odeslaných na západní frontu. V roce 1940 byl v leteckém souboji sestřelen u Paříže a vážně zraněn. Z nemocnice uprchl a dostal se do severní Afriky, odtud přes Gibraltar do Velké Británie. V září 1940 byl již zařazen do formující se 312. československé letecké stíhací peruté. Za svou leteckou kariéru uskutečnil 12 jistých sestřelů, 2 pravděpodobné a jeden nepřátelský letoun vážně poškodil. Domů se vrátil v polovině července 1945, kde se shledal se svou manželkou, která prožila válku v koncentrač-

ních táborech. Ve vlasti působil dál v letectvu. Když byl však v lednu 1949 z politických důvodů propuštěn z armády, s manželkou a pilotem Karlem Radou uletěli 12. dubna 1949 na letounu M-1 Sokol do americké okupační zóny u německého Pasova. Po několika letech strávených v britské RAF a v Kanadě se nakonec usadil ve Spojených státech amerických, kde se mj. podílel na navrhování sedadel do kosmického programu Gemini a do proudového letadla Boeing 747. Do rodné vlasti se vrátil s manželkou v roce 1993, kde se mu konečně dostalo plného uznání. Prezident Václav Havel mu propůjčil Řád Bílého lva za vynikající bojovou činnost a prezident Václav Klaus mu pak u příležitosti 95. narozenin udělil čestnou plaketu. Kromě toho získal Peřina řadu domácích i zahraničních ocenění, např. francouzský Řád čestné legie. Generál František Peřina zemřel 6. května 2006 v Praze.

9. dubna 1986 – před 40 lety – zemřel ve Vídni v Rakousku **Karel Schwarzenberg st.** Narodil se 5. července 1911 v Čimelicích. Pocházel z orlické větve tohoto rodu a po maturitě na Akademickém gymnáziu v Praze studoval na pražské technice lesnictví. Po ukončení vojenské služby se mohl plně věnovat své celoživotní zálibě – studiu historie a heraldiky na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Po uzavření vysokých škol odmítl dokončit studia na německé univerzitě, a proto byla na jeho panství uvalena německá okupační správa. Na sklonku války stál v čele Národního výboru v Čimelicích a nacisty ze svého panství vykázal. Po únoru 1948 mu byl veškerý majetek zabaven, proto odešel do emigrace. Po krátkém pobytu v Itálii se usadil ve Vídni, kde také dokončil univerzitní studia. Publikoval řadu prací z oboru historie a heraldiky. Byl také členem a činovníkem krajaných spolků a organizací a předsedou Křesťanské akademie v Římě.

12. dubna 1946 – před 80 lety – vyšel čs. ústavní zákon č. 74 o udělení státního občanství krajanům, kteří se na výzvu vlády ČSR (v rámci organizované reemigrace) v letech 1946 až 1950 vrátí do vlasti. Šlo o akci, na které se významně podílel i Československý ústav zahraniční. V rámci reemigrace se do vlasti v uvedeném období vrátilo na 220 tisíc krajanů ze 47 zemí světa. Prvními žadateli byli volynští Češi a další příslušníci tzv. Svobodovy armády. Nejvíce krajanů se vrátilo z Maďarska (72 tisíc), na druhém místě ze Sovětského svazu (47 tisíc). Poslední reemigranty přivezl v lednu 1950 vlak z Bulharska.

15. dubna 1871 – před 155 lety – vyšlo v New Yorku první číslo českého listu s názvem „**Lucerna**“. Jeho vydavatelem byl krajan Lev J. Palda, považovaný v USA za otce českého socialismu v Americe. Palda se narodil ve Vodňanech v Čechách. Do Ameriky přišel jako dvacetiletý. Zemřel 9. června 1913 v Cedar Rapids ve státě Iowa. V tomto městečku byla vždy početná česká krajanová komunita, jedna čtvrt se jmenuje „Czech village“ a je zde Československé muzeum, které má v cizině největší sbírku českých a slovenských krojů.

15. dubna 1901 – před 125 lety – zemřel v Paříži český malíř **Václav Brožík**, řazený do tzv. generace Národního divadla. Narodil se 5. března 1851 v Hamru u Třebošné nedaleko Plzně a většinu svého tvůrčího života prožil v Paříži.

17. dubna 1826 – před 200 lety – se v Praze narodil **Vojta Náprstek**. Jeho otců na vojně poněmčili jméno na Fingerhut, ale vlastenecky cítící matka a synové se vrátili k původnímu českému jménu Náprstek. Na jeho vlastenecké smýšlení měli vliv

jeho znamenití profesori gymnázia – Josef Jungmann a Svatopluk Presl. Univerzitu studoval od roku 1846 ve Vídni, kde se v té době shromažďovala mladá slovanská generace z celého rakouského mocnářství. Byl zapsán na právnické fakultě, ale lákalo ho studium orientálních jazyků a národů a zabýval se myšlenkou na návštěvu Ruska a Asie. Aktivně se zúčastňoval života slovanských studentů a pracoval ve vídeňské krajské Jednotě česko-moravsko-slezské. S mladistvým zápalem se zúčastnil revoluce v roce 1848 ve Vídni. Již první den řečnil před vídeňským stavovským domem a později se stal praporečníkem slovanského studentstva na slovanské barikádě. Po zlomení revoluce na něj byl vydán zatykač a Náprstek musel opustit Rakousko, aniž se mohl rozloučit v Praze s matkou. Odjel do Ameriky. Pobyt ve Spojených státech amerických byl pro Náprstka důležitou etapou jeho života. Vynesl mu vysoké uznání jako budovatele národního života Čechů ve Spojených státech, kde prožil velmi činorodě téměř deset let. V roce 1858 se Vojta Náprstek vrátil se souhlasem úřadů do mocnářství a začal v Praze realizovat své vlastenecké plány. Především v domě „U Halánků“ vybudoval knihovnu a čítárnu, která se stala střediskem českých vzdělanců. Soustředil v ní kromě českoamerických krajských časopisů a knih dovezených z Ameriky i knihy o dalších zemích, které neustále doplňoval. Vybudoval zde i průmyslové muzeum, v němž soustředil vyspělou techniku a organizoval popularizační činnost, která umožňovala nejširším kruhům seznamovat se s vědeckým a technickým pokrokem. Češi v zahraničí nazývali Náprstka žertovně svým konzulem a on jím de facto byl. Náprstek neustále udržoval styk s krajaný v zahraničí, a když některý z nich přijel do Prahy, sám ho provázel nebo mu opatřil průvodce. Vojta Náprstek zemřel v Praze 1. září 1894. Jako moderní člověk si přál být zpopelněn a nejbližší krematorium bylo až v Gothy v Německu. Tam hlouček přátel doprovodil rakev s jeho ostatky. Urnu přivezli do Prahy a je uložena v Náprstkově muzeu. Vzpomínka na Vojtu Náprstka a jeho blahodárnou činnost nikdy nevyumizí z paměti našich krajanů ani z paměti národa doma. Dodnes je Náprstkovo muzeum vnímáno i jako krajské muzeum, i když v oficiálním názvu je „Muzeum asijských, afrických a amerických kultur“.

17. dubna 1901 – před 125 lety – se v Týnci nad Labem narodil **Ing. Josef Holman**, novinář a filmový režisér. Byl spoluzakladatelem Radio Journalu (později Československého rozhlasu). V téže době působil v deníku Tribuna, který J. Holmana posílal na význačné události do zahraničí, odkud přivázel své první filmy. Ve 30. letech se stal automobilovým a motocyklovým závodníkem. Byl spoluvydavatelem humoristického časopisu Trn. Po zániku deníku Tribuna pracoval jako konzultant generálního ředitelství pro veřejné záležitosti automobilismu ve Škodových závodech. V té době vznikla řada jeho propagačních, později vědeckých a obecně kulturních filmů. Později natočil s Hugo Haasem film „Děvčata, nedejte se!“, dokumentární film „Neznámý vojín mluví“, legionářskou epopej „Zborov“ a další. V době protektorátu se zapojil do odboje. Dostal se do Košic, odkud doprovázel prezidenta Edvarda Beneše z Košic do Prahy (film „Vlast vítá“). Později mu byla znemožněna činnost a v roce 1952 odešel do exilu a pracoval pro Rádio Svobodná Evropa. V exilu natočil několik televizních filmů pro rakouskou a německou televizi. Od roku 1974 byl předsedou Čs. poradního sboru. Byl členem mnoha dalších exi-

lových organizací. Získal Čs. válečný kříž 1939 a pamětní odznak II. národního odboje. Zemřel 20. dubna 1980 v Mnichově.

19. dubna 1991 – před 35 lety – byla v Dubně na Ukrajině založena krajanská společnost „**Stromovka**“. Na počátku měla 292 členů.

22. dubna 1976 – před 50 lety – zemřel ve Vídni český režisér a dramatik **Alfréd Radok**. Narodil se 17. prosince 1914 v Kolodějích nad Lužnicí, vystudoval filozofii na Univerzitě Karlově v Praze a od roku 1938 působil v oblasti divadla, kde začínal jako asistent režie, ale brzy se vypracoval na režiséra a dramaturga. Prošel celou řadou českých scén až po Národní divadlo (1956). Spolu s bratrem ěmilem byl tvůrcem Laterny magiky, v letech 1957 až 1965 byl jejím uměleckým vedoucím. V roce 1948 natočil svůj první film „Daleká cesta“ o pronásledování Židů, ve kterém se chtěl vypořádat se svou osobní zkušeností (za druhé světové války byl v roce 1944 internován v tábore v Klettendorfu). Druhý Radokův film „Divotvorný klobouk“, který natočil v roce 1951, neprošel cenzurou a autor byl propuštěn ze Státního filmu, kde tenkrát pracoval. V roce 1956 natočil svůj poslední film „Dědeček automobil“, který měl velký ohlas i v zahraničí. V roce 1968 odešel s rodinou do exilu. Režíroval pak ve švédském Göteborgu a měl nastoupit ve vídeňském Burgtheatru, kde měl režírovat dvě hry Václava Havla, ale náhle zemřel. V roce 1991 byl vyznamenán Řádem T. G. Masaryka III. stupně in memoriam. Prestižní české divadelní ceny nesou jeho jméno – Ceny Alfréda Radoka.

23. dubna 1856 – před 170 lety – se v Praze ve výtvarné rodině narodil malíř a básník **Jan Václav Mrkvička**. Výtvarné akademie studoval v Praze a Mnichově. Čtyřicet let působil v Bulharsku, kde se stal zakladatelem bulharského novodobého malířství a zasloužil se o pozvednutí česko-bulharských vztahů. Zemřel 16. května 1938 v Praze.

25. dubna 1891 – před 135 lety – se v Žebráku u Berouna narodil novinář a spisovatel **Jaroslav Koudelka**, autor knih „Deset tisíc mil Spojenými státy“ a „Pán na české řece“. Kniha „Pán na České řece“ je dvoudílný životopis prvního českého emigranta v Americe Augustina Heřmana (1621-1686). V roce 1930 procestoval s evropskými novináři USA a při té příležitosti navštívil i Maryland. Román o Augustinu Heřmanovi napsal za německé okupace. Vzhledem k tomu, že den, měsíc a rok narození či úmrtí je podmínkou k zařazení do našeho krajanského kalendáře, ale u Augustina Heřmana jsou známy jen letopočty, využíváme Koudelkova výročí, abychom mohli Heřmana stručně představit.

1621 – před 405 lety – se ve Mšeně narodil **Augustin Heřman**. Bylo mu patnáct let, když se jeho rodiče v pobělohorské emigrační vlně vystěhovali z Čech do Holandska. Zde vystudoval jako inženýr geometr. Pracoval u nizozemské koloniální správy a na jedné z cest do americké Virginie se zdokonaloval nejen jako zeměměřič, ale učil se také pěstovat tabák a indigo. Při následující cestě do Ameriky v roce 1644 se usadil natrvalo v Novém Amsterdamu (dnešním New Yorku) a jako vážený člověk a podnikatel byl zvolen do newamsterdamské „rady devíti“, která byla poradním orgánem místní vlády. V roce 1660 se přestěhoval do státu Maryland, kde nabídl tamějšímu správci angloamerických osad Lordu Baltimorovi, že zmapuje státy Maryland a Virginii. Tato práce mu trvala celých deset let a dostalo se jí velkého

uznání. Mapa vytvořená Heřmanem je dodnes uložena v Britském muzeu. Lord Baltimor nabídl Heřmanovi vysokou peněžní odměnu, ale ten si místo peněz vyžádal „kus“ půdy v Marylandu. Nádavkem mu byl propůjčen titul Lord. Území, které dostal, nazval „Českým manstvem“ (Bohemia Manor). Pojal myšlenku založit na svém manstvi českou osadu, kde by našli klidný život všichni exulanti z Čech. Zemřel v roce 1686. Zanechal po sobě dva syny a tři dcery. Jim se však nepodařilo Bohemia Manor udržet a na konci 18. století osada zanikla. Věčnou památkou na tohoto velkého Čecha v USA je v Marylandu malé městečko Port Herrman.

25. dubna 1896 – před 130 lety – byl v nizozemském Amsterdamu založen krajský spolek „**Komenský**“. Krajské poměry v této zemi však nebyly dost příznivé a tak spolek zanedlouho zanikl. Lepší podmínky měly podpurné spolky „Říp“, „Libuš“ a „Svatý Prokop“. Po druhé světové válce byly pokusy obnovit spolek „Komenský“ v Den Haagu, Rotterdamu a znovu v Amsterdamu, ale do dnešních dnů nepřežil žádný z těchto pokusů. Dnes existuje v Naardenu „Nadace Muzea J. A. Komenského“.

25. dubna 1916 – před 110 lety – byl v Kyjevě na Ukrajině zahájen sjezd „Svazu československých spolků na Rusi“.

26. dubna 1986 – před 40 lety – došlo v jaderné elektrárně v Černobylu na Ukrajině k tragédii, která zasáhla velké teritorium. Při havárii zahynulo 31 lidí a další později umírali na následky ozáření. Tragédie postihla i československé krajaný. Jako humanitární pomoc těmto krajanům bylo vládou ČSFR usnesením č. 340 ze dne 12. prosince 1990 umožněno asi tisícovce z nich přesídlení do vlasti.

28. dubna 1991 – před 35 lety – zemřel v Kreuzlingenu ve Švýcarsku **PhMgr. Jan Kettner**. Narodil se 5. prosince 1921 v Přelouči na Pardubicku. Studium gymnázia ukončil maturitou v Jičíně, kde byl jeho otec soudcem. Pak pracoval v lékárnách v Jičíně a v Mladé Boleslavi a hned po otevření vysokých škol v roce 1945 studoval na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy farmacii. Jako magistr pracoval v Mladé Boleslavi a od roku 1951 na Slovensku, kde později dostal dekret správce lékárny do Vyšných Hágů. V roce 1963 přešel opět do Mladé Boleslavi. Po srpnu 1968 odešel se svou matkou do emigrace do Švýcarska, kde pracoval v lékárnách v Basileji a St. Gallenu. Po smrti své matky v roce 1977 se usadil v Kreuzlingenu. Podporoval krajské akce exilových institucí.

29. dubna 1941 – před 85 lety – se v Gerniku v rumunském Banátu narodil český krajský duchovní páter **Václav Mašek**. V roce 1990 stál u zrodu krajského spolku s názvem „Svaz Slováků a Čechů v Rumunsku“. Působí v kostele sv. Jana Nepomuckého v Eibenthálu, obci, která patří do šesti vesnic v Banátu, kde žijí naši krajané. V roce 2002 se stal páter Václav Mašek laureátem Ceny Gratias agit za šíření dobrého jména ČR v zahraničí. Václav Mašek je zahraničním členem Československého ústavu zahraničního.

30. dubna 1906 – před 120 lety – se v Horuších u Čáslavi narodil Ing. Josef (**Joža**) **Procházka**. Jako syn rolníka nemohl dostávat podporu pro svá studia, ale dosáhl akademického vzdělání tím, že si vydělával kondicemi. Stal se komerčním inženýrem. Krátkou dobu pracoval u pražské firmy, kde si našetřil peníze, aby mohl odjet do Francie a Anglie věnovat se studiu francouzštiny a angličtiny. Po roce po-

bytu v cizině vstoupil do služeb Českomoravské Kolben-Daněk, která jej poslala těsně před druhou světovou válkou do Turecka. V Cařihradě se setkal se svou budoucí ženou, dcerou hutního inženýra a učitelky měšťanské školy. Když bylo Československo v roce 1939 rozděleno a okupováno německými nacisty, Joža Procházka se zapojil do služeb exilové vlády jako odborník. Pracoval jako kontrolor v zbrojní továrně, která zakládala odbočku v Indii. Přicházeli k němu přes Cařihrad českoslovenští uprchlíci-technici, kteří předtím pracovali hlavně ve zbrojním průmyslu. Zaučoval je do speciální výroby a posílal do Indie.

Po válce se vrátil s rodinou do Československa, kde pracoval u Dřevozpracujících závodů. Ty jej pak poslaly jako svého zástupce do Holandska a Belgie. V roce 1948 Joža Procházka na své místo rezignoval. Po pětiletém pobytu v Holandsku, hlavně v Amsterdamu, odešli Procházka do Kanady, kde se usadili v Torontu. Zde vstoupil Joža Procházka do služeb Ontario Food Terminal, kde se stal manažerem. Ze zdravotních důvodů musel v roce 1969 odejít do důchodu. Byla u něho zjištěna angina pectoris. Zemřel v Torontu 17. září 1970 na srdeční selhání.

V Holandsku napsal řadu článků, které vyšly v Praze. Literární tvorbě se plně věnoval v Kanadě. Kromě článků, které vyšly v krajanském týdeníku Nový domov, napsal knihu esejů a poslední jeho literární prací byla povídka „Šachová hra“. Joža Procházka byl vnímavý, vzdělaný, nadaný a citlivý člověk, především to však byl velký český vlastenec.

Řeč

Československý ústav zahraniční
děkuje svým členům, příznivcům a zvláště zde jmenovaným
za finanční dary, ze kterých může uskutečňovat vzdělávací projekty
pro děti našich krajanů.

Ministerstvo zahraničních věcí
České republiky

GENERÁLNÍ PARTNER

NADACE
SYNOT

ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ
KŘÍŽ A PARTNEŘI

Valbek-EU, s.r.o. Liberec

AUREDNÍK CS

Imperial Tobacco CR, s.r.o.

JUDr. Jiří HARTMANN

Miroslav LANGR

František STRÁNSKÝ

Ing. Vladimír BEZDĚK

R. JELÍNEK

AGROFERT, a.s.

NADACE
AGROFERT

MADFINGERGAMES, a.s.

Hledáme nová technologická řešení

JUDr. Ing. Světlana
SEMRÁDOVÁ ZVOLÁNKOVÁ

JUDr. Ivana SYRŮČKOVÁ

PhDr. Helena BRIARDOVÁ

Hana HLAVÁČKOVÁ

NATURA
MEDICIN

envispur

Vydává Československý ústav zahraniční
Karmelitská 25, 118 31 Praha 1
tel.: 257 533 732
e-mail: krajane@csuzkrajane.cz
www.csuz.cz